

160 let OBJAVLJENA NJEGOVA PRVA PRIPOVEDKA

Spomini na deda in Pripovedka o beli kači

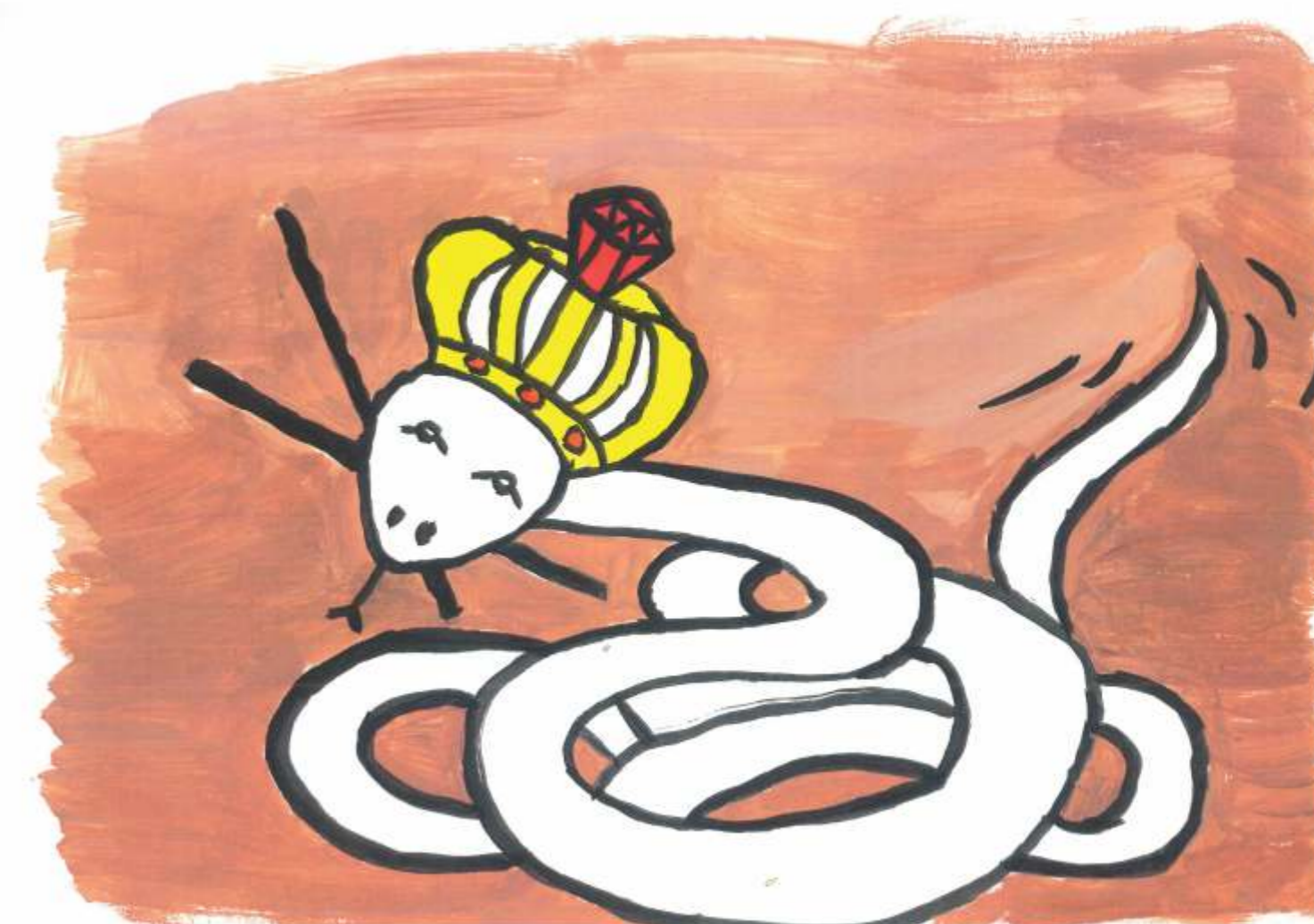
Josipov ded, Jožef Jankovič, mu je že kot dečku pripovedoval zgodbe o Turkih, ciganih, rojenicah, vilah, beli kači ipd., tako da mu je bilo zanimanje za ljudsko slovstvo praktično položeno skoraj v zibelko.

V uvodu v Spomine na deda takole označi svojega pripovedovalskega vzornika:

“Imel sem deda, sedeminsedemdeset let starega. Sedeli so vso božjo zimo za pečjo, z roko so podpirali pipico 'z devetimi orli' (kajti zob niso več imeli, da bi jim bila pipica sama v ustih stala) pa pripovedovali so ven in ven, kaj se v tem in tem kraju od »njega dni« pripoveduje, kaj so sami doživeli in kaj se je v starih časih godilo. /.../ Zlasti so radi pripovedovali pravljice in pripovedke. O tem jih ni nihče presegel v celi soseski.”

Glede na povedano je skoraj gotovo, da je Josip pravljico o beli kači, ki je sicer že stoletja prej krožila med ljudstvom, prvič slišal od svojega deda.

Veliki muljavski pisatelj ima izjemne zasluge tudi v tem, ker je bogastvo ljudskega izročila prenesel v svoj literarni opus in na ta način rešil pred pozabo pomemben del ljudskega slovstva, sploh z dolenskega konca Slovenije. Tudi zato je pisatelj tako živ še danes.

Vir: osebni arhiv kamišbajkarke Maruše Pušnik; ob ilustracijah pripoveduje na Jurčičevi domačiji in v knjižnici Ivančna Gorica.

Jurčič je svojo Pripovedko o beli kači objavil kot četrtošolec (pri 17 letih), in sicer v Slovenskem glasniku. To delo velja za njegovo prvo javno objavo.

Pripovedka o beli kači

“Bela kača je mati in kraljica vseh drugih kač. Šele v visoki starosti postane bela. Glava ji je debela in podobna mačkini. Vrh glave pa nosi krono in v njej dragoceni kamen demant, ki se v temi tako sveti, da šivajo štirje krojači pri njem brez druge svečave. Kdor dobi tedaj demant iz njene krone, srečen je za celo življenje, toliko je vreden. Zato so jo pa že od nekdaj zelo zalezovali. Ali tega kamna je težko dobiti, ker je bela kača silno huda in poveljnica vseh kač, ne stanuje nikoli sama, ampak v večjih kačjih gnezdih, iz katerih pride malokdaj na dan.

Bil je kačji lovec, ki je gadom mast pobiral. Našel je v velikem skalovju med bukovjem veliko kačje gnezdo in je hotel tudi tukaj gade poloviti, da bi po svojem opravilu masti dobil. Vzame s seboj tovariša, da bi mu pomagal, ker se mu je dozdevalo, da bo kač več kakor drugod. Na skalovje prišedši, odbere primeren kraj, odlomi leskovo šibico, ki je zrastle v enem letu, načrta s tako šibico ris, se ustopi v sredo, pripravi svoje orodje in vzame piščal v roke, da bi kače sklical.

Tovariš se je pa bal bele kače in si ni upal pri risu ostati. Zleze torej na deveto bukev od risa, in ko je oni v risu jel na svojo piščalko piskati, videl je, kako so lezle kače od vseh strani, rjave, pisane, grebenaste in druge, proti risu. Vsaka je položila glavò na ris. Naenkrat pride bela kača, položi glávò na ris, udari z repom po tleh in v enem trenutju puhnejo vse kače na lovca v risu in ga opikajo, da je umrl pri priči.

Ko bi njegov tovariš ne bil na deveti bukvi, slaba bi se bila tudi njemu godila.”